

ILMAISUN MONET MUODOT 2op – Taidekasvatuksen täydennyskoulutus 12 op

Inkeri Ruokonen
Professori, Turun yliopisto

Taidekasvatus
varhaiskasvatuksessa ja
esiopetuksessa 12op

HY+ KOULUTUS-
JA KEHITTÄMIS-
PALVELUT

Sormileikkejä

J.S. Bach Gigue and Dance

<https://www.youtube.com/watch?v=lhwFQijHPjY>

- ▶ Finger dance caleidoscope
- ▶ <https://www.youtube.com/watch?v=pAtk2PgzEDg>
- ▶ Fingers breakdance
<https://www.youtube.com/watch?v=-BwwgoJoBEM>

Täydennyskoulutuksen tavoitteet

- ▶ Koulutuksella tuetaan varhaiskasvatuksessa työskentelevän henkilöstön valmiuksia taidekasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.
- ▶ Tavoitteena on vahvistaa varhaiskasvatushenkilöstön pedagogista osaamista erityisesti kokonaisvaltaisen musiikillisen ja kuvallisen oppimisen alueilla. Hankkeessa annetaan kontaktiopetuksen ja webinaarien lisäksi ohjausta myös henkilökohtaisiin varhaiskasvatusyksiköissä toteutettaviin taidepedagogisiin kehittämistehtäviin.
- ▶ Koulutuksen aikana verkostoidaan eri varhaiskasvatusyksiköiden henkilöstöä ja yliopistojen asiantuntijoita kehittämään varhaiskasvatuksen taidepedagogiikkaa yhdessä.
- ▶ Täydennyskoulutuksessa opiskelevien taidepedagogisten kehittämistehtävien tulokset jaetaan kaikille avoimella verkkosivustolla.

Täydennyskoulutuksen sisältö

► Ilmaisun monet muodot 2op

-tarkastellaan kokonaisvaltaista lapsen mielenkiinnonkohteisiin ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteisiin liittyvää taidepedagogiikkaa.

► Kuvallinen ilmaisu 5op

► Musiikillinen ilmaisu 5op

► Täydennyskoulutus vahvistaa työelämässä tarvittavia valmiuksia kuvallisen ja musiikillisen varhaiskasvatuspedagogiikan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

► Täydennyskoulutuksessa toteutetaan monipuolisia opetustapoja, verkko-oppimista, lähiopetusta ja webinaareja yhdistellen. Oppimistehtävät liitetään suoraan työelämään vahvistamaan ja laitetaan ns. hyvä taidepedagogiikka kiertämään.

Ilmaisun monet muodot 2op vastuopettaja Inkeri Ruokonen

- ▶ Opetus verkossa yhteinen Hki-Turku-ryhmille:
- ▶ Pe 18.3. Ilmaisun monet muodot - taidekasvatuksen webinaari klo 9-15 (yhteinen Helsinki-Turku)
- ▶ Pe 25.3. Ilmaisun monet muodot aloitusluento, verkkokoulutus klo 15-19 (yhteinen Helsinki-Turku)
- ▶ Pe 9.9. Vapaavalintainen ohjauskerta klo 15.30-17.00 (yhteinen Helsinki-Turku)
- ▶ Pe 7.10. Ilmaisun monet muodot - taidekasvatuskoulutuksen päätös verkossa klo 15-19 (yhteinen Helsinki-Turku)

Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa - täydennyskoulutuskurssin päättötehtävän ohjeistus/tavoitteet

- ▶ Päättötehtävänä kirjoitetaan artikkeli yhteiseen kirjaan ”Taiteen siivin tulevaan”, joka julkistetaan OPH:n aoe.fi-sivustolla
- ▶ Tehtävän tavoitteena on rohkaista koulutukseen osallistujia viemään taidekasvatusta ja lapsen luovuuden tukemista omaan työhön päiväkotiarkeen. Päättötyössä jaetaan omat kehittämiskokeilut ja uutta luovat taidepedagogiset ideat valtakunnalliseen käyttöön.
- ▶ Taidekasvatuksen täydennyskoulutukseen osallistuvat toimivat ikään kuin **taidepedagogisina muutosagentteina** varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen pedagogisissa tiimeissä innostaen työyhteisöä taidepedagogiikan toteuttamiseen päiväkodin toimintakulttuurissa monin eri tavoin.
- ▶ Taustaa tehtävälle teoksesta Ruukonen (toim.). *Ilmaisun ilo. Käsikirja 0-8-vuotiaiden taito- ja taidekasvatukseen* (s.19-34). PS-kustannus.

Päättötehtävä ja sen toteutus

- ▶ **Tehtävänä on** toteuttaa Ilmaisun monien muotojen **temaattinen projekti** päiväkotiryhmän tai päiväkodin toiminnassa kevään ja kesän 2022 aikana ja dokumentoida sitä. Projektilla voi olla jokin yhdistävä teema, joka nousee lapsen mielenkiinnon kohteista ja liittyy laaja-alaisen osaamisen alueisiin. Täydennyskoulutuksen aikana saatte erityisiä valmiuksia kuvallisen ja musiikillisen ilmaisun alueiden pedagogiikkaan.
- ▶ Projektissa voitte tuoda esille erityisesti **oman roolinne pedagogisen tiimin jäsenenä** lasten taidepedagogiikan toteuttamisessa. Varhaiskasvatuksen kokonaisvaltainen pedagoginen toiminta yhdistää opetuksen, kasvatuksen ja hoivan elementit.
- ▶ **Toteutusmuotona** kirjoitetaan yhdessä **vertaismentor-parin/ryhmän kanssa, tai yksilötehtävänä pienimuotoinen artikkeli**, jossa esittelette keskeisiä osia toteuttamastanne pedagogiikasta kyseiseen eheyttävään taideprojektiin liittyen.
- ▶ Kirjoituksessa hyödynnätte kurssin aikana kuvataiteen ja musiikin jaksolla tehtyjä tehtäviä ja niiden käytännön soveltamisesta saatuja kokemuksia.

Kirjoittakaa päättötehtävän artikkeli seuraavaa muotoa soveltaen

- ▶ **Otsikko:** otsikoikaa artikkelinne sen sisältöä kuvaamaan, liittäkää mukaan kirjoittajien nimet (Etunimi, Sukunimi)
 - ▶ Kirjoittakaa artikkeliinne *lyhyt johdanto-osa*, jossa taustoitatte esittelemäänne taidepedagogista sovellusta lyhyesti taidekasvatusteoreetikoiden ja/tai kirjallisuuden sekä VASU:n ja EOPS:n tekstien kautta
 - ▶ Kuvailkaa *taidepedagoginen projektinne*: kohderyhmä (esim. taaperot tai esiopetus), teemat, tavoitteet, toiminnan sisältö ja toteutus sekä dokumentointi ja arviointi. Nostakaa artikkelissanne esille *erityisesti kuvallisen ja musiikillisen ilmaisun alueita* ja hyödyntäkää koulutuksessa tekemiänne tehtäviä. Kuvailkaa, miten lasten osallisuus toiminnan eri vaiheissa toteutui? Mikä toteutuksessa oli parhainta ja miten kehittelisitte ideaa tästä eteenpäin. Mitkä *taideintegraation ja laaja-alaisen osaamisen alueen muodot* toteutuivat parhaiten projektissanne?
 - ▶ **Kuva.** Liittäkää mukaan dokumentoitua aineistoa, esim. kuva tai audiovisuaalinen linkki, joihin teillä on julkaisulupa.
 - ▶ **Lähteet**, joihin johdanto-osiossa viitataan (viitatkää vähintään 3 eri lähdeartikkeliin tai kirjallisuuteen).
 - ▶ Artikkelin laajuutta ei ole erikseen määritely, mutta sen tulee antaa lukijalleen mahdollisimman hyvä ja käytännönläheinen kokonaiskuva projektista sekä sen tavoitteista, sisällöstä ja kokemuksista.
- Suosittavuus on kuvien kanssa noin **3 A4-sivua (fonttikoko 12 Times New Roman ja riviväli 1,5)**.

Vertaismentor-työskentely

- ▶ Jako vertaismentor-pareihin/ryhmiin jako sovitaan ensimmäisellä musiikin demokerralla (HY 2.4. ja TY 9.4.)
- ▶ Sopikaa noin 4 tapaamista kevään, kesän ja syksyn ajalle (noin 1 tapaaminen/kuukausi)
- ▶ Sopikaa itse oma aikataulunne ja yhteydenpitomuotonne (esim. zoom- teams-whatsapp, lähi tms.)

1. Ensimmäisellä kerralla keskustelkaa toiveistanne ja tavoitteistanne päiväkotinne taidemuutosagentteina, suunnitelkaa artikkelinne aihepiiri

2. Toisella kerralla kirjoittajaa yhdessä sopimaanne artikkelin teemaan liittyvä johdanto artikkeliinne viimeistään kesäkuun 2022 loppuun mennessä. Käyttäkää lähteinä Ilmaisun ilo -kirjaa ja muita taidekasvatuksen kirjoja ja artikkeleita sekä VASU:aa ja EOSP:aa.

3. Kolmannella kerralla koostakaa yhteen ajatuksenne artikkelin pedagogisesta kertomuksesta eli siitä mitä olette tahoillanne toteuttaneet lasten kanssa. Tämän osion olisi hyvä olla valmiina syyskuun puoleen väliin mennessä.

Jakakaa kokemuksianne ja tukekaa toisianne. Artikkelit kirjoitetaan yhteistyössä vertaismentorparin kanssa. Voitte työstää artikkeleita yhdessä käyttäen sähköpostia tai yhteistä kirjoitusalustaa esim. google docs.

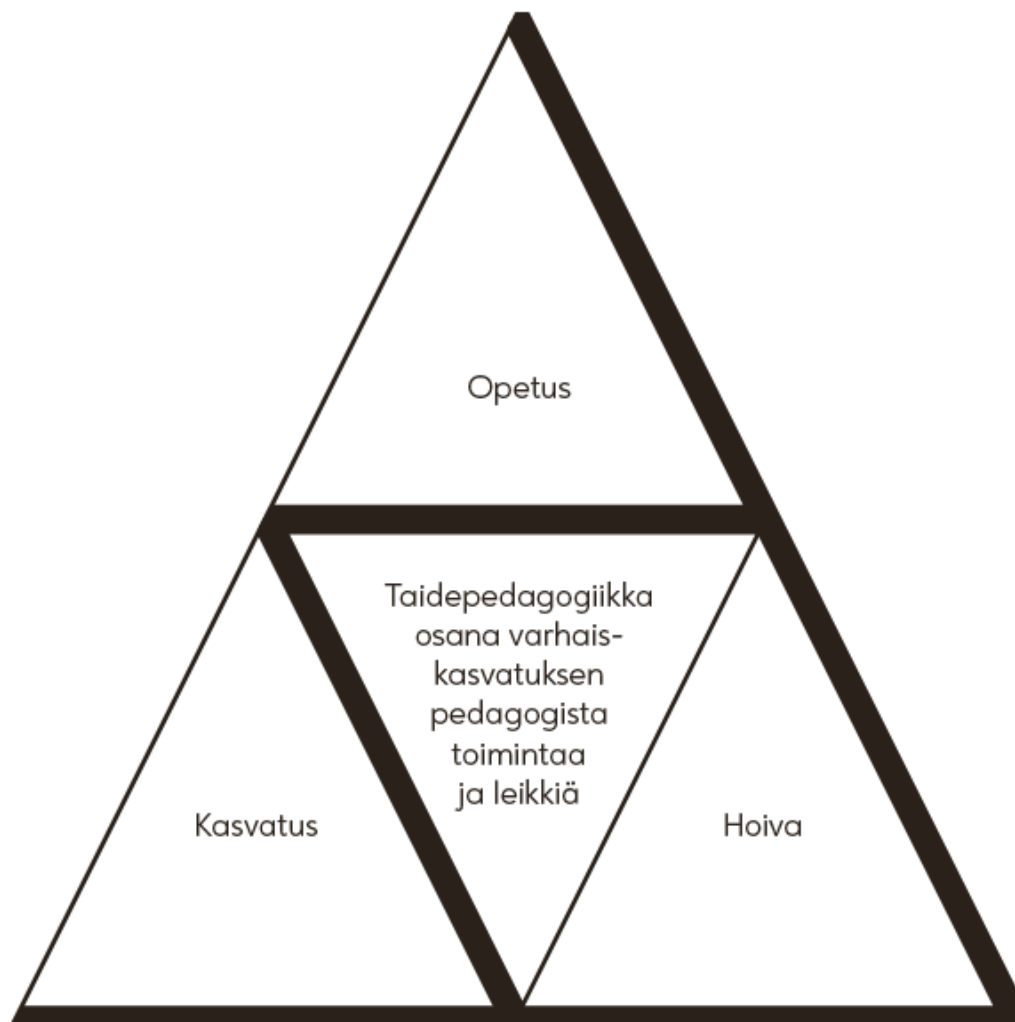
4. Kirjoittakaa loppuraportti valmiiksi ja palauttakaa se viimeistään 7.10. 2022 mennessä Moodle-alueen palautuskansioon

- Toimikaa luovasti ja vapaasti, niin kuin parhaaksi koette ja teille hyvä on!

Päätötehtävän aikataulu ja julkistaminen

- ▶ Kurssin päätöksenä kirjoitettava artikkeli kokoaa yhteen täydennyskoulutuskurssilla opitut ja käytännössä sovelletut taidepedagogiset ideat.
- ▶ **Artikkelit esitellään kurssin viimeisellä opetuskerralla 7.10. 2022**, johon mennessä kirjoitukset palautetaan Moodle-alustalla olevaan kansioon.
- ▶ **Artikkeleista koostetaan pdf-julkaisu ”Taiteen siivin tulevaan”, joka on saatavilla myöhemmin syksyllä OPH:n avoimet oppimateriaalit, aoe.fi-palvelusta.** Artikkelien kirjoittajat antavat luvan taidepedagogisten ideoidensa avoimeen jakamiseen ja siten hyvän kierrättämiseen avoimien oppimateriaalien palvelussa sekä muissa alan ammatillisissa yhteisöissä.
- ▶ Artikkelien viimeistelyyn liittyvää ohjausta annetaan tarpeen mukaan zoom-tapaamisessa 9.9. 2022 klo 15.30-17.00 välisenä aikana seuraavassa linkissä: <https://utu.zoom.us/my/amruok>
- ▶ Muuten kysymyksiä voi esittää Moodle-oppimisalustan keskusteluryhmässä.
- ▶ Tehdään tästä yhdessä hieno taidepedagoginen kokonaisuus ja näytetään koko Suomelle, mitä taideagentit tekevät päiväkodeissa kevään, kesän ja alkusyksyn aikana vuonna 2022.

Varhaiskasvatuksen kokonaisvaltainen taidepedagogiikka

► Lähde Ruokonen, I. (2022). Ilmaisun ilo. Käsikirja 0-8-vuotiaiden taito- ja taidekasvatukseen, s.21. PS-kustannus.

Ilmaisun monet muodot – taidepedagogiikalla kehitetään laaja-alaisen osaamisen taitoja

Inkeri Ruokonen 25.3.2022

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

OPS 2016

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja sisällöt kulkevat läpi kaikkien oppimisalueiden

- ▶ Mitä enemmän lapsi näkee, kuulee, kokee ja aistii sitä enemmän hän saa rakennusaineita leikkensä, ilmaisunsa ja mielikuvituksensa rakentamiseen.
- ▶ Ilmaisun monet muodot -oppimisen alue toteuttaa samalla myös laaja-alaisen oppimisen alueen tavoitteita sekä integroituu ja toimii apuna muiden oppimisen alueen tavoitteiden saavuttamisessa.
- ▶ Varhaiskasvatuksesta alkuopetukseen korostuu eheyttävä ja integroiva tapa oppia taiteita, taiteista ja taiteiden avulla.

Ajattelun ja oppimisen taidot

- ▶ kehittyvät taiteellisen toiminnan kautta luonnostaan, kun lapsia kannustetaan tekemään havaintoja ja kehittämään ideoita sekä esittämään taiteellisen ilmaisunsa tuotoksia muille lapsille.
- ▶ Taiteellisten kokemusten äärellä on lupa ihmetellä, olla utelias ja kiinnostunut.
- ▶ Taiteellista kokemusta sanallistamalla lapsi oppii myös jäsentämään ajatuksiaan ja kuvailemaan kokemuksiaan ja tuotoksiaan.
- ▶ Taiteellisia produktioita suunnitellaan yhdessä ja näin lapset oppivat asettamaan tavoitteita ja harjoittelemaan yhteisen päämäärän, esimerkiksi teatteriesityksen eteen.
- ▶ Jokaista lasta ohjataan tunnistamaan omat vahvuutensa ja iloitsemaan taiteellisesta ilmaisustaan ja onnistumisistaan.
- ▶ Erilaiset sadut, laulut, lorut, tarinat, leikit ja pelit tukevat lapsen luovan ajattelun ja mielikuvituksen kehittymistä ja muistia.

Ajattelu ja oppiminen taidepedagogiikassa keskeistä

Yhdessä kehittely ja luova työskentely

Ajattelun ja oppimaan oppimisen taidot muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle

Esimerkkinä Ilon sillat -projekti

- ▶ <https://vimeo.com/channels/ilonsillat>

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisuus

- ▶ On laaja-alaisen oppimisen alueena läsnä kaikessa taidekasvatuksessa.
- ▶ Lapsi tutustuu taiteiden avulla kulttuuriympäristöönsä sekä oppii arvostamaan häntä lähellä olevien kulttuurien monimuotoisuutta.
- ▶ Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua omaan kulttuuriperintöönsä ja sen taidemuotoihin sekä saada kokemuksia myös muiden kulttuurien taiteesta. Esi- ja alkuopetusikäiset lapset oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet ja sen mitä se tarkoittaa heidän arjessaan ja elämässään.
- ▶ Lasta innostetaan nauttimaan taiteen eri muodoista ja kannustetaan ilmaisemaan itseään taiteen eri keinoin.
- ▶ Taide, esimerkiksi musiikki, tanssi tai draama tarjoavat mahdollisuuksia yhteisöllisiin esiintymisiin ja niiden harjoitteluun.
- ▶ Mielikuvitus, monipuoliset ilmaisutaidot ja kekseliäisyys kehittyvät kaikkien taidemuotojen, kuten musiikin, draaman, kuvataiteen, käsitöiden, rakentelun, tai sanallisen ja kehollisen ilmaisun ja niihin liittyvän leikin kautta.

Inkeri Ruokonen 25.3.2022

Esimerkkinä Soiva pinta -projekti

► <https://vimeo.com/130703389>

Inkeri Ruokonen 25.3.2022

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- ▶ kehittyvät yhdessä oppimalla.
- ▶ Taidekasvatuksessa opetetaan yhteisvastuuseen esimerkiksi välineiden turvallisesta käytöstä, äänen sopivasta voimakkuudesta ja taidetilojen siistimisestä työskentelyn jälkeen.
- ▶ Esi- ja alkuopetusikäiset lapset alkavat saavat usein opettajalta myös mieluisia erityisvastuutehtäviä taidekasvatusvälineiden järjestelyyn tai luokkatiloihin liittyen.

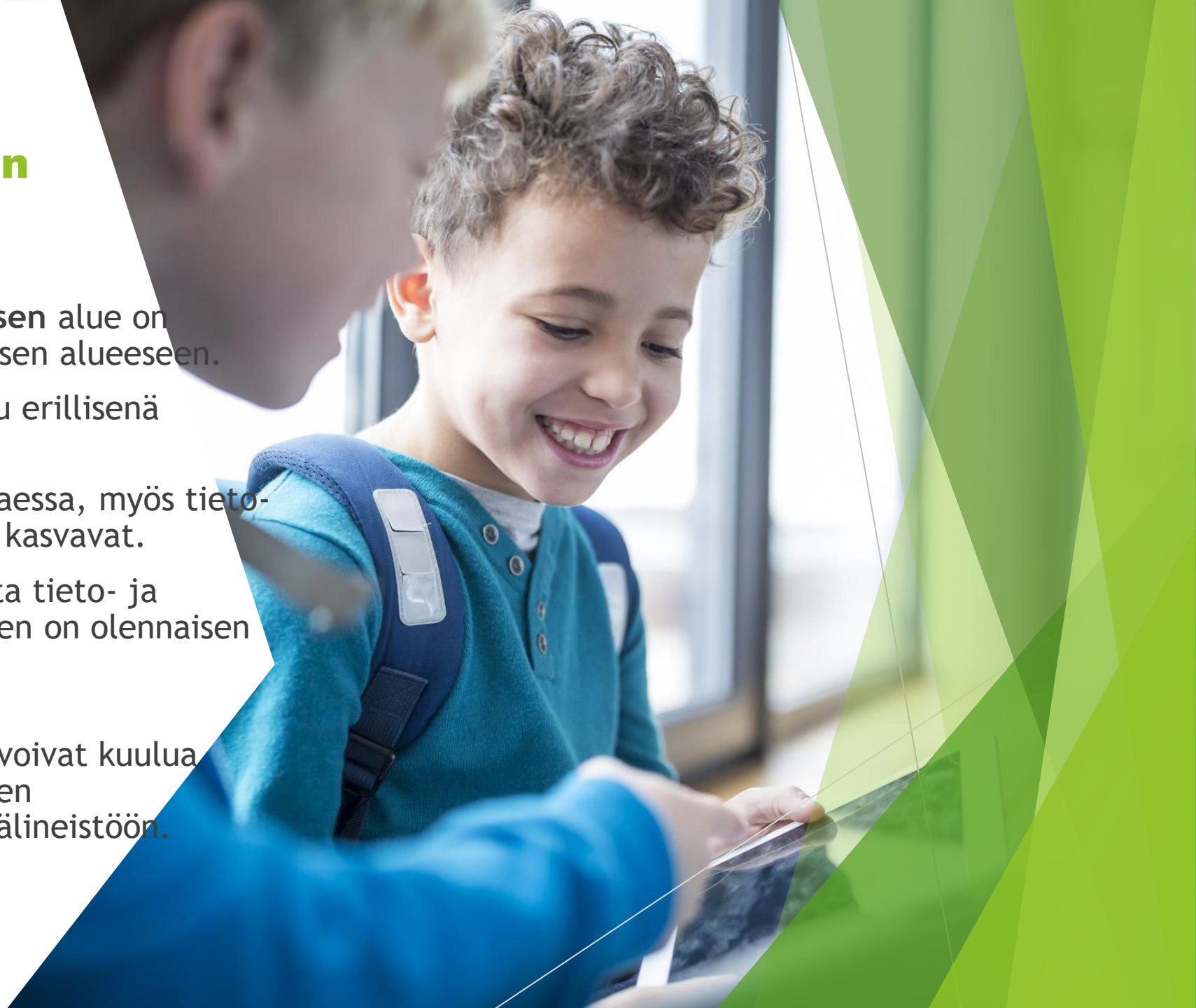
Monilukutaito

- ▶ Taiteen ”sadat kielet” ovat suorastaan porttina lapsen monilukutaidon kehittymiselle.
- ▶ Taidepedagogiikassa voidaan tarkastella taiteista nousevia merkkijärjestelmiä ja käyttää erilaisia lapsen ikäkaudelle soveltuvia mediakohteita ja monimuotoisen ympäristön havainnointia apuna opetuksessa.
- ▶ Lapsia kannustetaan tulkitsemiseen ja tuottamiseen arvottamisen taitojen rinnalla.
- ▶ Erilaisten merkkien ja medioiden äärellä on tärkeä kuulla lapsen havaintoja ja tulkintoja, luoda tilaisuuksia kyselyyn ja ihmettelyyn sekä kokemusten ja näkemysten jakamiseen.
- ▶ Erilaiset uuden teknologian välineet ovat luontevasti mukana taideopetuksessa ja lapset käyttävät niitä opettajan opastamana vailla ennakkoluuloja.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

- ▶ Varhaiskasvatuksessa **tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen** alue on liitetty monilukutaidon oppimisen alueeseen.
- ▶ Alkuopetuksessa se on mainittu erillisenä oppimisen alueena.
- ▶ Onkin selvää, että lapsen kasvaessa, myös tieto- ja viestintäteknologiset taidot kasvavat.
- ▶ Tulevaisuuden taitojen kannalta tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on olennaisen tärkeää.
- ▶ Taidekasvatuksessa tieto- ja viestintäteknologiset välineet voivat kuulua luonnollisena lisänä perinteiseen taideopetuksessa käytettyyn välineistöön.

Osallisuus, vaikuttaminen ja tulevaisuuden rakentaminen

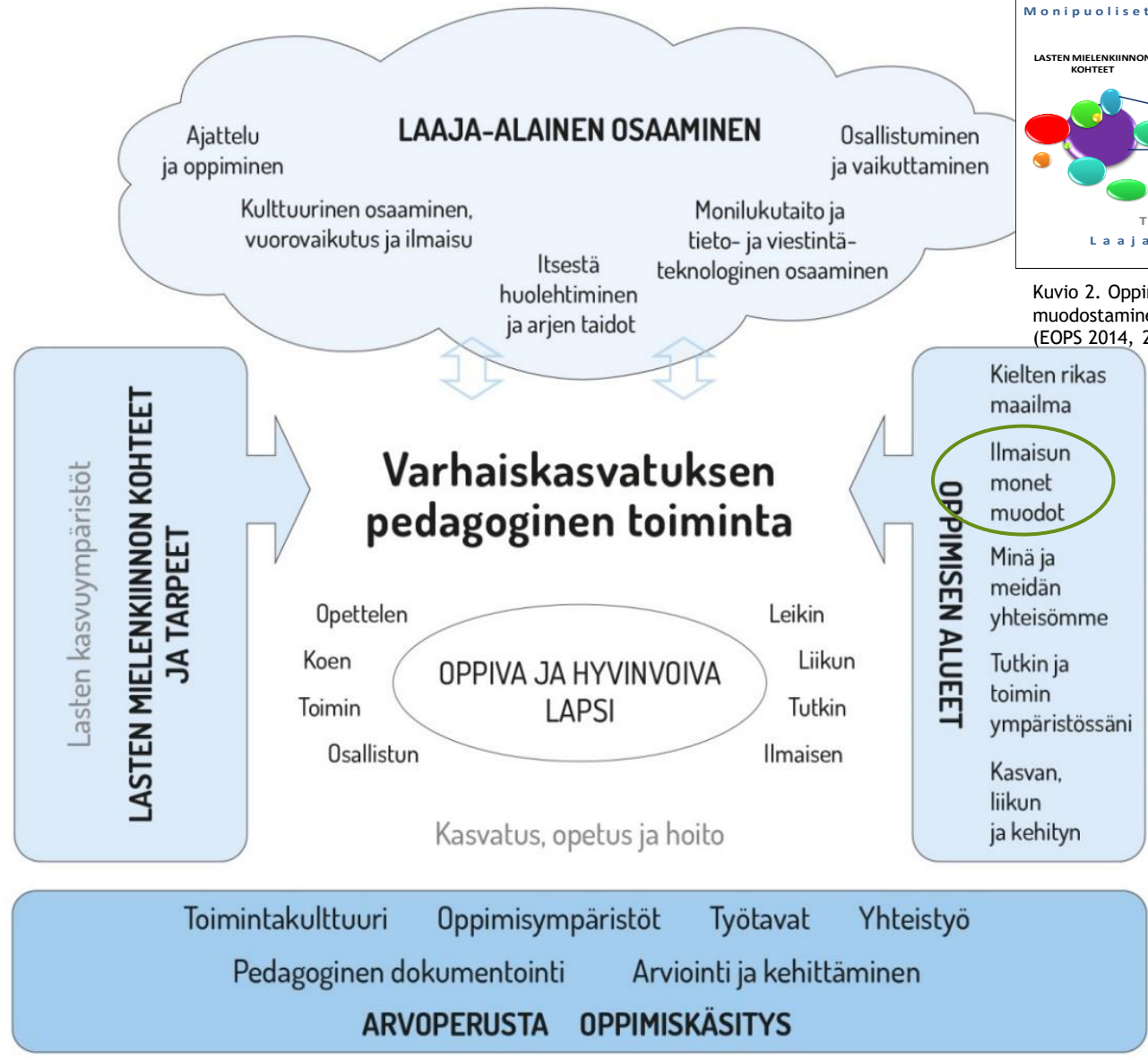
- ▶ Varhaiskasvatuksessa, esi- ja alkuopetuksessa osallisuus on laaja-alaisen osaamisen alueina läsnä aina kun lasten ääntä kuullaan ja lapsia osallistetaan pohtimaan ja suunnittelemaan omaa oppimistaan tai kehittämään yhteisönsä toimintaympäristöä ja työskentelytapoja.
- ▶ Taidekasvatuksen kautta lapset oppivat arvostamaan jokaisen persoonallista ilmaisua.
- ▶ Taide voi olla myös kantaaottavaa ja taiteellisen ilmaisun kautta lapsi voi ilmaista unelmiaan tai luoda toivomiaan tulevaisuuden maailmoja.
- ▶ Esimerkkinä **Mahdollisuuksien maailma** by Vironniemen pk
- ▶ <https://mahdollisuuksienmaailma.org/2020/04/07/mika-on-tarkeaa-lasten-rappityoskentely-vironniemen-paivakodissa-syksylla-2019/>

Työelämätaidot ja yrittäjäyys

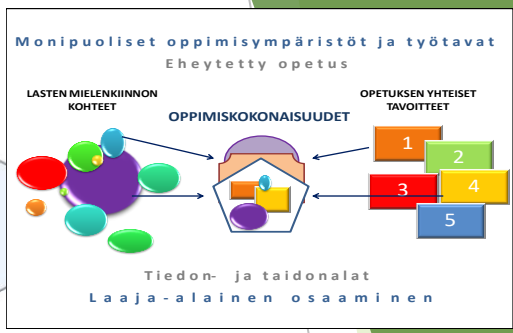
- ▶ Alkuopetukseen kuuluva laaja-alaisen osaamisen alue **Työelämätaidot ja yrittäjäyys** tutustuttaa lapset eri ammatteihin ja niiden merkitykseen yhteiskunnassa.
- ▶ Myös varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on mahdollista kutsua taiteen edustaja vierailulle päiväkotiin tai tavata taiteilija työnsä ääressä esimerkiksi konsertissa tai taidemuseossa.
- ▶ Yhteistyö taiteen ja kulttuurin edustajien ja lasten huoltajien kanssa rikastaa lasten kokemuspiiriä ja on luontevaa toteuttaa taidekasvatuksen kautta.

Inkeri Ruokonen 25.3.2022

Kuvio 1. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018)

Kuvio 2. Oppimiskokonaisuuksien muodostaminen (EOPS 2014, 21)

Kokonaisvaltainen moniaistinen oppimisprosessi vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa luovuuden virittelyssä

tekeminen tietäminen,
tunteminen ja
ymmärtäminen

lapsen tiedot ja taidot,
asenteet ja
toimintavalmiudet
karttuvat
kokonaisvaltaisessa
moniaistisessa
oppimisprosessissa ja
vuorovaikutussuhteessa
ympäristön kanssa

tekemällä,
käsittämällä
tuntemalla,
ajattelemalla,
kieltä oppien

Toistamalla ja
harjoittelemalla
leikkimällä...

Tarkkailemalla,
aistimalla,
ihmettelemällä,
tutkimalla,

Tiedostamatta
ja tiedostaen

Leikki mukana pedagogisessa toiminnassa

Visual Thinking Strategies (VTS)

► Kolme kysymystä kuvan äärellä:

- 1. Mitä tässä kuvassa tapahtuu? /Mitä näet tässä kuvassa?
- 2. Mikä saa sinut ajattelemaan niin?
- 3. Mitä muuta kuvasta voi löytää?

- Keskustelua ohjaava opettaja on ryhmäkeskustelun fasilitaattori ja huolehtii ilmapiiristä.

- <https://www.youtube.com/watch?v=HNl1louvpPM>

Kuvasadutus lapsiryhmässä

- ▶ Ryhmä: noin 4-6 lasta
- ▶ Tarvikkeet: suuri paperi aseteltu lattialle, väriliituja
- ▶ Tarinan kertojien järjestys sovitaan etukäteen esim. nopalla arpoen
- ▶ Tarinan alku. Yksi lapsista aloittaa piirtämällä paperille kuvan ja kertomalla kuvasta, seuraava lapsi jatkaa tarinaa piirtämällä uuden kuvan ja kertomalla siitä, tarina jatkuu, kunnes kaikki lapset ovat piirtäneet ja kertoneet tarinaa. Tarvittaessa opettaja liittyy viimeiseksi kertojaksi ja päättää tarinan. (Ensimmäisellä kerralla opettaja voi aloittaa kuvasadutuksen ja mallintaa lapsille kuinka kuva ja tarina liittyvät toisiinsa.)

Musiikillinen ilmaisu

Lasten kanssa lauletaan, loruillaan, kokeillaan erilaisia soittimia, nimetään niitä, kuunnellaan musiikkia ja liikutaan musiikin mukaan ja kerrotaan mielikuvista. Kieltä rytmitetään esim. sanarytmit.

Lapsia rohkaistaan käyttämään mielikuvitustaan ja ilmaisemaan musiikin herättämiä ajatuksia ja tunteita kertoen, kuvallisesti tai kehollisesti ilmaisten.

Lapset tarjotaan kokemuksia musiikin tekemisestä sekä pienimuotoisten musiikkiesitysten harjoitteluprosesseista ja esiintymistilanteiden tuomasta onnistumisen ilosta.

Kielinuppupedagogiikka by Katri Borm ja Sarah Goncalves

- ▶ Suomenkielen kehittämistä laulaen ja leikkien
- ▶ Kielinoppu-laulujen sanoitus seuraa **puhe- ja yleiskielen ilmaisuja**.
- ▶ Melodiat liikkuvat usein alaspäin suomenkielisten sanojen luonnollisen painotuksen mukaisesti.
- ▶ Laulujen poljento noudattelee suomen kielen aksentointia (painotus on usein ensimmäisellä ja kolmannella iskulla eikä esimerkiksi toisella ja neljännellä, mikä taas on tyypillistä esimerkiksi englannin kieliselle rytmimusiikille).
- ▶ Kielen oppimisen näkökulmasta lauluissa on paljon **arkista sanastoa ja ilmaisuja**, joiden avulla vuorovaikutusmahdollisuudet arjen eri tilanteissa helpottuvat.
- ▶ Ydinsanojen lisäksi lauluissa on myös valmiita **fraaseja**, joita on mahdollista siirtää suoraan puheeseen. Ydinsanojen ympärille tarvitaan toki myös **reunasanastoa** (fringe vocabulary), vaikka sitä ei käytetäkään suhteessa yhtä paljon kuin ydinsanastoa.
- ▶ Toisto ja jäljittely tähtäävät kielenoppimiseen ja käsitteiden ymmärtämiseen
- ▶ **Monikanavaisuus ja moniaistisuus laulujen opetuksessa** (kuvien, esineiden, tukiviittomien ja nopean piirtämisen avulla voidaan tukea myös **maahanmuuttajataustaisten lasten kielen kehittymistä**).

Esimerkkejä kielinuppulauluista

- ▶ Vuodenajat
<https://www.youtube.com/watch?v=WZI4X98dFDg>
- ▶ Viikonpäiväsoppa
<https://www.youtube.com/watch?v=lZRjsmVelBo>
- ▶ Miltä tuntuu Nallesta
<https://www.youtube.com/watch?v=JFDAoFN2ndY>

Varhaiskasvatuksen opettaja rakentaa yhteistyössä kasvattajayhteisön kanssa toimintakulttuuria, oppimisympäristöjä ja pedagogiikkaa jossa:

- ▶ Lapsen ääni tulee kuulluksi ja ymmärretyksi
- ▶ lapsille syntyy luottamus itseensä ja muihin, kokemuksia osallisuudesta ja toimijuudesta
- ▶ tuetaan kulttuurista yhteistyötä, lasten ideoita ja aloitteita otetaan huomioon toiminnassa ja päätöksenteossa
- ▶ jokainen on hyväksytty ja ainutlaatuinen ja kaikki saavat ilmaista näkemyksiään ja mielipiteitään
- ▶ oppimisen tiloja, paikkoja, välineitä, yhteisöjä ja pedagogisia käytäntöjä kehitetään tukemaan lasten kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta

Oppimisen ja jakamisen ilo pedagogiikassa

- ▶ tuetaan lapsessa olevaa innokkuutta, iloa ja halua kertoa kokemaansa ja oppia uutta.
- ▶ liitetään leikki ja mielikuvitus pedagogiikkaan
- ▶ kannustetaan lasta kertomaan hänen mielenkiinnon kohteistaan
- ▶ tuetaan lasta harjoittelemaan taitojaan ja myös sietämään oppimisen vaatimaa ponnistelua ja siihen sisältyvää epäonnistumisen riskiä.

► ”Lapsi on tehty sadasta.

► Lapsella on sata kieltä,
sata kättä, sata ajatusta,
sata tapaa ajatella, leikkiä ja puhua,
Sata, yhä vain sata tapaa
kuunnella, ihmetellä, rakastaa;
sata riemua,
Laulun ja oivalluksen riemua,
sata maailmaa löydettäväksi,
sata keksittäväksi, sata
uneksittavaksi.”

► (Katkelmä Loris Malaguzzin runosta
suomentanut Kari Rydman)

Taidepedagogista kirjallisuutta

- Eisner, E.W. (2002). *The Arts and the Creation of Mind*. London: Yale University Press.
- Efland, A., Freedman, K. & Stuhr, P. (toim.) (1998). *Postmoderni taidekasvatus: Eräs lähestymistapa opetussuunnitelmaan*. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu.
- Karppinen, S., Ruokonen, I. & Puurula, A. (toim.) (2007). *Elämysten alkupoluilla*. Helsinki: Finn Lectura.
- Karppinen, S., Ruokonen, I. & Puurula, A. (toim.) (2001). *Taiteen ja leikin lumous*. Helsinki: Finn Lectura.
- Karlsson, L. (2003). *Sadutus –avain osallistavaan toimintakulttuuriin*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kuusela, M., Rintakorpi, K., Rusanen S. & Torkki, K. (2014). *Musta tuntuu punaiselta! Kuvataiteellinen toiminta varhaisiässä*. Helsinki: Lasten Keskus.
- Lampi, I. (1980). *Auta lasta puhumaan*. (2.painos.) Espoo: Weilin + Göös.
- Lindeberg, A-L. & Ruokonen, I. (toim.) (2017). *Musiikki varhaiskasvatuksessa käsikirja*. Helsinki: Classicus.
- Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) (2011). *Lapsi ja kieli –kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa*. Helsinki: THL.
- <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Ruokonen, I., Rusanen, S., & Välimäki, A. L. (2009). *Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: iloa, ihmettelyä ja tekemistä*. Helsinki: THL. (Elektroninen versio.) <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80314/3ade1cb7-b61e-4c73-b0a8-b0305b3f927b.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Ruokonen, I. (2021). *Ilmaisun ilo. Käsikirja 0-8 –vuotiaiden taito- ja taidekasvatukseen*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ruokonen, I. (2016). *Esi- ja alkuopetuksen musiikin didaktiikka*. Helsinki: Finnlectura.
- Ruokonen, I. (2020). *Varhaiskasvatuksen taidekasvatus. Leikkiä, lumousta, oppimista ja hyvää elämää*. Helsinki: VOL. https://www.vol.fi/uploads/2020/02/de8a96fe-varhaiskasvatuksen-taidekasvatus_suomi_low.pdf
- Rusanen, S., Rintakorpi, K., Kuusela, M. & Torkki, K. (2018). *Mun kuvista kulttuuriin — Kuvataidetta esi- ja alkuopetukseen*. Helsinki: Lasten keskus.
- Suojala, M. & Karjalainen, M. (2001). *Avaa lastenkirja: johdatus lastenkirjallisuuden lajeihin ja käyttöön*. Helsinki: Lastenkeskus.
- Suvanto, A. (2011). *Leikki-ikäisen lapsen kielenkäyttötaitojen kehittäminen*. Teoksessa S. Loukusa & L. Paavola (toim.) *Lapset kieltä käyttämässä –pragmaattisten taitojen kehitys ja sen häiriöt*. (ss. 279–289). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Toivanen, T. (2010). *Kasvuun! –draamakasvatusta 1-8-vuotiaille*. Helsinki: WSOY.